

Do
Nastavno - nau~ni ot sovet na
Ma{ i nski ot fakul tet vo Skopje
Uni verzi tet "Sv. Ki ri I i Metodi j"

Predmet: Pri java na tema za magi sterska rabota

Nasl ov na temata: Metodol ogi ja za raci onal i zaci ja na tro{ oci te
kaj mal i te i sredni pretpri jati ja

Kandi dat: Fi l i p Gul evski , di pl . ma{ . i n` ., student na
posl edi pl omski studi i na Ma{ i nski ot fakul tet vo
Skopje

1. Obrazl o` eni e na temata
2. Cel i na i stra` uvaweto
3. Metodol ogi ja vo i stra` uvaweto
4. O~ekuvani rezul tati
5. Predl og za mentor
6. Li teratura

1. Obrazloženi e na temata

Sovremeni te uslovi na globalizacija, konkurencijata na pazarot, ekonomski te krizi na svetsko i regionalno nivo i razni te forme na bi zni s zdru`uvawa nametnuvaat potrebi od fleksibilnost vo delovnoto opkru`uvawe i postavuvaat predizvici pred pretprijatijata za potreba od sposobnost za postojani promeni vo kratok vremenski period. Mnogu od ovie novi slu-uvawa, doveduvaat do postavuvawe na organizaci ski pravila i standardi pri realizacijata na delovnite procesi, se so cel da se realizira kvaliteten i konkurenten proizvod, a pritoa ulogata na prilagodu vawe i modif icirawe mora da ja prezemaat procesite koi go ovozmo`uvaat sozdavaweto na krajni ot proizvodot. Osven golemi te pretprijatija i korporacii koi ja imaat primarnata pozicija vo svetskata ekonomija, mal ite i sredni pretprijatija pretstavuvaat zna-aen dvi gatel vo op{testveno-ekonomski te tekovi, kako vo svetski te ekonomii, taka i vo regionot i vo na{ata zemja. Tokmu mal ite i sredni pretprijatija kako zna-aen segment na ekonomski ot razvoj, pretstavuvaat predmet na anal i za i istra`uvawe vo predl o`eni ot magi sterski trud so nasl ov: 'Metodol ogija za raci onal i zacija na tro{oci te kaj mal ite i sredni pretprijatija', so poseben akcent na proizvodstveno orientirani te pretprijatija. Predl o`eni ot magi sterski trud e istra`uvawe koe pri pa|a na podra-jeto na upravuvawe so del ovni te (bi zni s) procesi preku raci onal i zacija na tro{oci te.

Upravuvaweto na bi zni s si stemi te od aspekt na ni vnata konkurentnost na pazarot, vo osnova bazi ra na sogl eduvawe na opravdanosta na tro{oci te nastanati vo tekot na ostvaruvaweto na cel ite vo kompanijata, preku ni vno raci onal no upravuvawe. Postoeweto na sovremeni te i nformaci ski si stemi ovozmo`uva pratewe i anal i za na tro{oci te niz proizvodni te i bi zni s procesi te vo dobi vaweto na krajni ot proizvod / usl uga, no i sproveduvawe i integri rawe na si te strate{ki cel i, kriti -ni faktori i merki za upravuvawe so kompanijata.

Tro{oci te imaat ogromno zna-ewe vo raboteweto na si te organizaci ski si stemi, taka {to na isti ot na-in ti e se zna-ajni i za pretprijatijata koi se predmet na istra`uvawe vo ovoj trud. Sl edeweto na tro{oci te, ni vnoto nastanuvawe, razvoj, ni vnoto sistematizirawe i anal izirawe po razni

kriterijumi, so celni vna racionalizacija, pri donesuva konni vno sveduvawe vo potrebni ramki i nivno optimirawe. Racionalno rabotewe, negovot koncept i alati se na~ini na odstranuvawe na nepotrebne aktivnosti v delovne procese so {to se ovozmo`uva namaluvawe na tro{ocite na rabota i dodavawe na pogolema vrednost na proizvodi te i uslugi te. Efikasnoto i efektivno sogleduvawe na tro{ocite niz adekvaten pristap ovozmo`uva navremeno anticipirawe na idnite dvi`ewa pri delovno-finansi skoto odlu~uvawe, t.e. usvojuvawe na optimalni pravci na natamo{no rabotewe na pretprijati eto koi }e ovozmo`at prosperiteten razvoj.

Denes pretprijatijata deluvaaat vo opkru`uvawe koe se karakterizira so neizvesni i brzi promeni, pa fleksibilnosta, inovativnosta i kontinuiranoto usovr{uvawe na raboteweto se elementi na strate{ki pristap so koj se gradat konkurentski prednosti. Razvojot na tehnologi i te, komunikaci i te, obrabotkata na podatoci, elektronika i telekomunikaci i te ovozmo`uvaat globalizacija na raboteweto. Votie uslovi se slu~uva transformacija na klasi~nite organizacijski vidovi vo sovremeni vidovi koi mu sozdavaat uslovi na menaxmentot na pretprijati eto za racionalizacija na tro{ocite na rabotewe i poefikasno koristewe na postoe~kite resursi, ovozmo`uvajki maksimalna fleksibilnost pri odgovorot na predizvici te koi gi postavuva pazarot.

Pri upravuvaweto so tro{ocite, kako edni od najzna~ajni te kvantitativno izrazeni pokazateli za uspe{nost na raboteweto na pretprijatijata, se nametnuva potrebata od nivno minimizirawe so cel osiguruvawe na egzistencijata na pretprijati eto na pazarot. Prvot ~ekor vo prave na upravuvawe so tro{ocite e nivno detektirawe preku analiza i razlo`uvawe po izvori na razli~ni vidovi tro{oci koi se generiraat kaj malite i srednite pretprijatija vo ramki na biznis procesi te. Sledni ot ~ekor e odreduvawe na metodologija za racionalizacija i minimizirawe na obemot na sekoj poedine~en vid na tro{ok.

Metodite koi }e se koristat vo ova istra`uvawe }e ovozmo`at identifikuvawe na vidovite na tro{oci vo biznis procesi te i toa preku:

- 1) identifikuvawe na procesi te koi dodavaat vrednost pri realizacijata

na proizvodot i 2) detektirawe na site izvori na tro{oci. Po identifikuvaweto na vidovite na tro{oci }e se razvije metodologija za racionalizacija na tro{ocite koja }e bide vo funkcija na menaxmentot na malite i sredni kompanii vo pravec na efektivno upravuvawe na biznis aktivnostite na kompanijata.

2. Celi na istra`uvaweto

Istra`uvawata na magisterskiot trud }e se fokusiraat na identifikuvawe, analiza i vospostavuvawe na metodologija za racionalizacija na tro{ocite vo malite i sredni pretprijatija so osvrt na proizvodstveno orientiranite, so cel da se obezbeduva odr`livost i profi tabilnost vo raboteweto. Celi na istra`uvaweto }e bi dat:

- § Sistematizacija i analiza na tro{ocite od aspekt na koristewe na resursi za izrabotka na novi proizvodi i kriterium na dodadena vrednost;
- § Identifikuvawe i analiza na modelite za upravuvawe so tro{ocite, preku 1) tradicionalniot model, 2) model baziran na procesite, 3) model baziran na aktivnostite, 4) model na celni tro{oci, 5) model na vrednosna analiza, 6) model na bilans na sostojba;
- § Vospostavuvawe na merki i metodi za racionalizacija na tro{ocite kaj malite i sredni pretprijatija (identifikuvawe na kriti~ni to~ki vo procesite, space analiza, definirawe na funkcionalni merki za racionalizacija, analiti~ki vrednostni metodi za podobruvawe);
- § Razvoj na metodologija za racionalizacija na tro{ocite bazirana na funkcionalnite merki i analiti~kite vrednostni metodi;
- § Vospostavuvawe na sistemski priod za racionalizacija na tro{ocite baziran na razvijenata metodologija i apliciran na model na proizvodno pretprijatie.

3. Metodološki pristop in izvedba

Metodološki pristop in izvedba na magistrski študijski program je se odvijala v naslednjih korakih:

1. Analiza literature in virov povezanih s poslovanjem in procesi od aspekta poslovanja in stroškov in metod za racionalizacijo.
2. Priprava in izvedba, kot izbor na matematične, analitične tehnike, vrednotno-analitične metode, logično-strukturne in funkcionalne algoritme za tekoče in informacijske procese.
3. Razvoj metodološkega racionalizacijskega stroškovnega procesa v podjetju kot funkcionalna celina in implementacija na strojne in programske.
4. Verifikacija metodoloških in proizvodnih podjetij.
5. Analiza rezultatov dobjenih študijskih priporočil za ponovno in izvedbo obdobja.

4. Očakovani rezultati

Izvedba študijskega programa mora rezultirati s metodološki pristop za racionalizacijo stroškov primenljiv pri poslovanju in procesih v podjetju, zlasti pri poslovanju in stroških proizvodnih procesih in istočasno da daje priporočila za integrirano izboljšanje procesov preko optimalnega poslovanja in stroškov.

5. Mentor

Za mentor na magistrski študijski program se predlaga doc. dr. Valentina Gečevska.

6. Li teratura

1. Stencil C.: Essential of Cost Management, John Wiley & Sons, USA, 2005, 235.
2. Hilton R., Selto F.: Cost Management – Strategies for Business Decisions, Mc.Graw-Hill, USA, 2007, 960.
3. Ali, A., Kalwani, U. and Kovenock, D.: "Selecting product development projects: pioneering versus incremental innovation strategies", Management Science, Vol. 39, 1993, pp. 255-74.
4. Atuahene-Gima, K.: "An explanatory analysis of the impact of market orientation on new product performance", Journal of Product Innovation Management, Vol. 12, 1995, pp. 275-93.
5. Blocher E.: Cost Management - Strategic Emphasis, Mc.Graw-Hill, USA, 2008, 556.
6. Avlonitis, J. and Salavou, H.: "Entrepreneurial orientation of SMEs, product innovativeness, and performance", Journal of Business Research, Vol. 60 No. 5, 2007, pp. 566-75.
7. Ostrenga M.: Guide to Total Cost Management, Ernst&Young, Canada, 2002, 245.
8. Steward R.: Cost Estimating, John Wiley & Sons, USA, 1991, 270.
9. Ostwald Ph., Munoz J.: Manufacturing processes and systems, JW&S, New York, 1997, 432.
10. Beal, R.M.: "Competing effectively: environmental scanning, competitive strategy, and organizational performance in small manufacturing firms", Journal of Small Business Management, January, 2000, pp. 27-47.
11. Mursec B., Cut F.: Integration of Technological Databases in Computer-Supported Tool Management Systems, Journal of Flexible Automation and Manufacturing, Vol.7, 1999, 417-425.
12. Gupta Y., Kumar A.: A genetic algorithm-based approach to cell composition and layout design problems, Int. Journal of Production Research, V34, N2, 1996, 447-458.
13. Spencer M., Cox J.: Optimum production technology (OPT) and the theory of constraints (TOC) analysis and genealogy; Jnt. Journal of Production Research, V33, N6, 1995, 1495-1505.
14. Raymond, L., Julien, P.A., Carriere, J.B. and Lachance, R.: "Managing technological change in manufacturing SMEs: a multiple case analysis", International Journal of Technology Management, Vol. 11, 1996, No.3/4.
15. Wang W., Brunn P.: An effective genetic algorithm for job shop scheduling; Journal of Engineering Manufacture, V214, 2000, 293-300.
16. Mouritsen, J., Hansen, A. and Hansen, C.: "Inter-organizational controls and organizational competencies: episodes around target cost management/functional analysis and open book accounting", Management Accounting Research, Vol. 12 No. 2, 2001, pp. 221-44.
17. Dukovski V.: Razvoj na novi proi zводи , MF, Skopje, 1998, 275.
18. Rhyder R.: Manufacturing process design and optimization; M.Dekker, USA, 1997, 465.
19. Chong E., Zak S.: An introduction to optimization (Interscience Series in Discrete Mathematics and Optimization); J.Wiley&Sons, New York, USA, 1995, 424p.
20. Sormaz D.: Modeling of manufacturing activities for intelligent information integration, Proceeding of FAIM, Netherlands, 1999, 42-54.

21. Rees, P., Huang, Y. and Taylor, W.: "A comparative analysis of an MRP lot-for-lot system and a Kanban system for a multistage production operation", International Journal of Production Research, Vol. 27 No. 8, 1994, pp. 1427-43.
22. Sale, S.L. and Inman, R.A.: "Survey-based comparison of performance and change in performance of firms using traditional manufacturing, JIT and TOC", International Journal of Production Research, Vol. 41 No. 4, 2003, pp. 829-44.
23. Cus F., Gecevska V (2007).: Intelligent Manufacturing Systems, Scientific Monography, Publishers Faculty of Mechanical Engineering, Skopje, Macedonia and Faculty of Mechanical Engineering, Maribor, Slovenia, ISBN 978-9989-2701-0-9, 180.
24. Gecevska V., Cus F., Kuzinovski M., Zuperl U (2005).: Evolutionary Computing With Genetic Algorithm in Manufacturing Systems, International Journal MACHINE ENGINEERING, No 3, Volume 5, pp.188-198.
25. Belak V. : "Bilanca postignuca (Balance Score Card) u planiranju i precanju rezultata poslovanja" u zborniku Poduzetnistvo, financije i racunovodstvo – Hrvatska kandidatkinja za clanstvo u Europskoj uniji, Hrvatski racunovodja, Zagreb, Rovinj, 2002.
26. Drljaca, M., "Karakteristike troskova kvalitete", Kvaliteta, Broj 7-8, Infomart, Zagreb, 2003.
27. Dalling I.: Integrated management, Quality World, UK, 2004, 11-15.
28. Pajic, Z., "Obracun troskova na temelju aktivnosti – ABC metoda", Slobodno poduzetnistvo, Broj 19, TEB, Zagreb, 2004.
29. "Primeri primene softverskih alata", Materijal za polaznike naprednog kursa iz oblasti savremenog upravljanje projektima (Centar za upravljanje projektima, april 2004).
30. Jack Campanella, Quality for profit, Quality World, UK, 2007, 30-35.
31. "Capability Maturity Model – The Five Level of Software Process Maturity" (Carnegie Mellon University, 1994).
32. Drew S: "Building Knowledge Management into Strategy: Making Sense of a new Perspective" (Long Range Planning, Vol.32, No.1, 1999).
33. Obradovic I., Markovic J., Minic S., "Optimizacija proizvodnog procesa", seminarski rad, Beograd, decembar, 2006.
34. Halpin, W.: Financial and Cost Concepts for Construction Management, Mc.Graw-Hill, USA, 2008, 499.
35. Thomas J., Kaplan R.: Relevance Lost, The Rise and Fall of Management Accounting, Mc.Graw-Hill, USA, 2005, 589.